

Dziesięć dukatów

Autor – Katarzyna Strojny.

Na podstawie zbioru legend opracowanego przez Krzysztofa Pludro.

Akcja utworu rozgrywa się w II połowie XVIII wieku w Górach Sowich, na terenie dzisiejszej wsi Rościszów i w najbliższej okolicy.

Osoby:

Narrator

Chłopiec

Dziewczynka

Kobieta

Mężczyzna

Sąsiad

Sąsiadka

Graner

Żona Granera

Nieznajomy – król

(audio: Dukaty plik 1)

Narrator:

Małą wieś w Sudetach, pod górą Wielką Sową,
król Pruski Fryderyk odwiedził potajemnie.
Przejażdżki lubił konne, po górach i po łąkach,
gdy odpoczywał na flecie grywał chętnie.

Szat strojnych wtedy nie zakładał,
incognito jeździł i nie wie nikt, dlaczego
w tej wiosce, dzisiejszym Rościszowie,
zjawił się nagle, wieczoru pewnego.

AKT 1 Scena 1

(Targowisko, starszy chłopiec i młodsza dziewczynka, niezbyt starannie ubrani, kobieta i mężczyzna sprzedający kury.

Kobieta:

Kokosze sprzedaję! Kurki!!
Kurki odkarmione jak córki!
Jak dzieci własne zadbane!
Znoszące tuziny jajek.

Chłopiec:

A tuzin to ile?

Mężczyzna:

Dwanaście.

No już kupujcie i płaćcie!

Dziewczynka:

Nie mamy przy sobie ani dukata...

Kobieta:

(ze śmiejąc się)

Dukata?! Dukatem za kurę zapłata!

Ja o dukaty nie proszę.

Kurki sprzedaję za grosze.

Mężczyzna:

A jeden Dukat to..... cały worek groszy...

Kobieta:

Oj, dawno nie oglądały dukata moje oczy.

Mężczyzna do dzieci:

Za dukata kupić możecie kur ze trzydzieści ...

Kobieta:

I jeszcze koguta.

Mężczyzna:

Ha ha ha, za dukata

to nawet i kota w butach!

Dziewczynka:

W butach?

Kobieta:

A pewnie!

(szydzi)

Nieznana ta bajka królewnie?

Mężczyzna (ostro do dzieci):

Ta królowna i jej kompan nie

mają grosza przy duszy!

Zmykajcie stąd szybko,

bo wytargam za uszy!

(Dziewczynka z chłopcem odchodzą zasmuceni)

Dziewczynka:

Szkoda, że pan taki niemiły.

Chłopiec:

Na niektórych, niestety,
żadnej nie ma siły!

(dukaty zmiana sceny)

Akt 1 Scena 2

(Zmiana scenografii: płotek, jakieś drzewko, w tle słychać krowy, kozy itp.)

Dziewczynka:

Ach, gdyby tak można było
kupić rodzicom trzydzieści kur...

Chłopiec:

I koguta wielkiego!
Ach, gdyby tak mieć groszy wór...

Dziewczynka:

(śpiewa acapella)

Za jednego ledwie dukata,
byłaby rodzina bogata.
Kury by chodziły przed chatą.
Ej, cieszyłby się nasz tato!

Chłopiec:

(śpiewa acapella)

Za jednego ledwie dukata,
byłaby rodzina bogata.
Pianiem kogut budziłby nas z rana.
Ej, cieszyłaby się i mama!

Dziewczynka i chłopiec:

(śpiewają razem)

Za jednego ledwie dukata,
byłaby rodzina bogata.
Jajek by nie brakło nam nigdy.
Ej, skończyłaby się bieda i krzywdy.

Akt 1 Scena 2

Sąsiad:

O jakiej to krzywdzie mowa, dzieci?

Chłopiec:

(zaskoczony)

A, tak tylko sobie śpiewamy.

Dziewczynka:

Że kur i koguta nie mamy.

Sąsiad:

Kury dobre. Kogut dobry.

Ale cóż by wam pomogły?

Na wsi taka ludzka dola,
że do pracy wzywa rola.

Chłopiec:

Bardzo dobrze o tym wiemy!

Dziewczynka:

W polu ciężko pracujemy.

Sąsiad:

Zamiast dzieci w pole ganiać,
trzeba uczyć je czytania.

Umieć liczyć wam potrzeba!

Bo bez tego straszna bieda...

Dziewczynka:

Wiemy, co to bieda, dobrze ją znamy.

Skromnie żyjemy, skromnie jadamy.

W domu tylko jedno łóżko mamy...

Chłopiec:

Ale nie narzekamy!

Sąsiad:

Konia do pracy nawet nie macie.

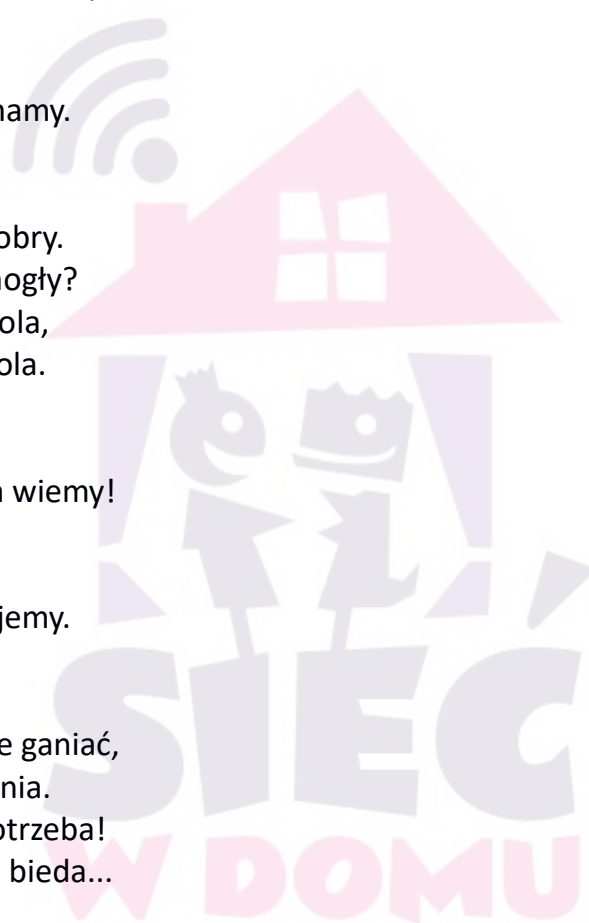
A o kurach sobie rozprawiacie...

Chłopiec:

Koń by się nam nadał, wiem od taty.

Dziewczynka

Koń pewnie kosztuje...

Sąsiad:

A owszem, tak ze 3 dukaty.
Tak się jednak składa,
że taki koń, co by wam się nadał,
w mojej stajni stoi.
Mnie się nie przydaje,
bo ja, dzieci, tkaczem jestem,
tu lepszego nie znajdziecie!
I mam wzięcie w swoim fachu!!
A na moim górskim piachu,
orka słabo się udaje.
To nie dla mnie, słowo daję...

Sąsiadka:

(nadbiega)

Mężu, zagadujesz dzieci,
a czas leci, prędko leci...
Krosno czeka, praca czeka.
Samo nic się nie przewleka...

Sąsiad:

Konia chciałem zbyć sąsiadom.

Sąsiadka:

Koń sprzedany dzisiaj rano!
Kiedyś chodził po dolinie.
Wziął go chłop, co służy w młynie.

Sąsiad:

(podejrzliwie)

Dał dukaty?

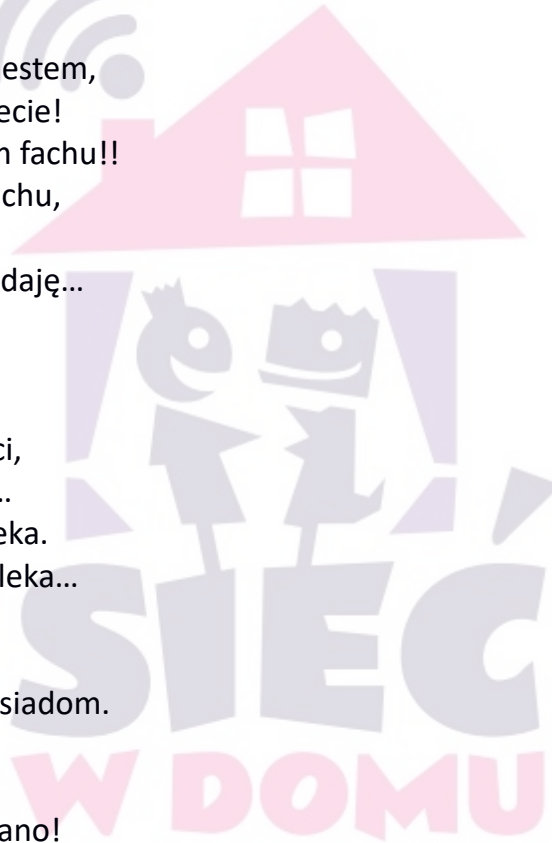
Sąsiadka:

Dał, a pewnie!
Ten chłop z młyna rzeźbi w drewnie.
Wziął dukaty za anioła,
co go zrobił do kościoła.

Sąsiad:

(wesóło)

On za anioła wziął dukaty,
a teraz i ja jestem bogaty!

Sąsiadka:

Mężu, chyba „my”, rzec miałeś!
A o krowie zapomniałeś?!

Sąsiad:

(przypomina sobie)

Za te trzy dukaty, dzieci,
piękną krowę mieć będziecie.
Lepsza niż koń, ja wam mówię,
bo doradzać dobrze lubię...

Sąsiadka:

To są dzieci od Granera.
Graner ledwie grosze zbiera.
Czy wasz tato ma pieniądze?
(dzieci spuszczaają smutno głowy)
Pewnie nie ma, coś tak sędzę...

(audio: Dukaty plik 2)

(Słychać w oddali dźwięki gry na flecie)

Sąsiad:

Anioł z kościoła pewnie gra na flecie.
Wie, że najlepszą żonę mam na świecie.
I aż ten anioł zagrał z zazdrości.

Sąsiadka:

(wzdycha)

Chyba zazdrości mojej cierpliwości...
A powiedzcie jeszcze dzieci.
Co tam z jarmarku niesiecie?

Chłopiec:

Tylko worek kartofli.

Sąsiadka:

Mały. Aż was szkoda!
Do tego worka coś wam jeszcze dodam.
(po cichu) Kawatek kiełbasy.
Niech wam mama ugotuje taki żur,
jakiego nie odmówiłby sam król!

Chłopiec i dziewczynka:

Dziękujemy!

Dziewczynka:

Za sąsiada dobroć wrócimy z odpłatą.
Po krowę tu wrócimy z naszym tatą!

Sąsiad:

(kiwa głową, uśmiecha się)

A co mi tam! Choć trudno uwierzyć w wasze słowa,
cały tydzień czekać na was będzie tutaj nasza krowa.
A jeśli przyniesiecie za nią trzy dukaty,
wiadro jeszcze dołożę dla waszego taty!

(dobrodusznie poklepuje chłopca po ramieniu)

(audio - Dukaty zmiana scen)

Akt 1 Scena 3

(Przed domem)

Dziewczynka:

(śpiewa)

Za jednego ledwie dukata.

Byłaby rodzina bogata...

A za trzy złote dukaty...

(głos drży jej ze smutku)

A za trzy złote dukaty...

Chłopiec:

Oj, nie smuć się. Wszystko się ułoży.

Jeszcze nasz tato dukaty odłoży!

Będziemy mieli i konia, i krowę...i kury!

Dziewczynka:

Obiecujesz?

Chłopiec:

Pewnie! Głowa do góry!

(śpiewa)

Będą, będą jeszcze dukaty!

Będzie, będzie konik dla taty!

Będą, będą jeszcze dukaty!

A dla ciebie kogut pstrokaty!

Dziewczynka:

(ze śmiechem)

Nie zapominaj tylko o kurach!

Chłopiec:

Złoty kurach o złotych pazurach!

Dziewczynka:

(ze śmiechem)

A krowa też będzie?

Chłopiec:

(naśladowując głos mężczyzny z targu)

A pewnie, że kupimy i krowę królownie!

(śmieją się razem)

Akt 2 Scena 1

Żona Granera:

Moje dzieci! Jesteście! Patrzyłam za wami!

Chłopiec:

Mamo, mamo! Zobacz, co dla ciebie mamy!

Żona Granera:

Kiełbasa?! Czy to cud czy mara?

Chłopiec:

Jaka mara! Uszczypnąć mogę mamę zaraz!

Dziewczynka:

Od sąsiada. Tego tkacza z doliny.

Żona Granera:

Dobrego żuru na wieczór dzisiaj sobie zrobimy.

(nadchodzi Graner)

Graner:

Dzień dobry, dzieci. Nie stójcie tu ni chwili dłużej.

Znać po jaskółkach i chmurach, że idzie na burzę.

Żona Granera:

(wyglądając przez okno)

Ależ się niepogoda zrobiła!

Wieje i padać już zaczyna.

(wychodzi – chowa się za piec)

Graner:

(do siebie)

Jak dobrze, że dziś taki dobry żur mamy!

(podnosi oczy do góry)

Dziękujemy ci Panie, za twe hojne dary.

(Słychać pukanie do drzwi. Graner idzie otworzyć)

Nieznajomy:

Dobry gospodarzu, przemokłem na drodze.

Graner:

Zapraszam, choć miejsca tu mało.

Nieznajomy:

Siądę na podłodze...

Graner:

Ależ proszę do stołu, proszę ogrzać kości.

Nieznajomy:

Dla rozgrzania chętnie zagram coś waszmości.

(wyjmuje flet u gra)

(audio – Dukaty plik 4)

(Graner z uznaniem kima głową, idzie za piec, zza pieca wychodzi chłopiec, siada obok gościa)

Chłopiec:

(z podziwem)

Jak sam król gra Pan!

Nieznajomy:

(mruga porozumiewawczo jednym okiem, przerywa grę i mówi do chłopca wesóło)

Lepiej nawet!

Chłopiec:

Tato to mnie uczył kiedyś grać na trawie...

Nieznajomy:

Jak byłem taki mały.

(pokazuje ręką jakiego był wzrostu)

Też na trawach grałem.

Często wtedy, gdy na łące rodzicom się chowałem.

Graner:

(zza pieca)

Żono, nalej żuru, bo nasz gość zmarznięty.

(Nieznajomy czochra chłopca po włosach, chłopiec śmieje się i ucieka za piec, gospodyni wnosi żur, podaje gościowi miskę, kłania się lekko, wychodzi za piec. Wraca Graner, siada przy gościu)

Nieznajomy:

Gospodyni często warzy taki żur odświeżny?

Graner:

Tylko na przyjęcie takich zacnych gości!

Panie, wybacz, lecz my ludzie prości.

Jedno u nas łożo, jedna pościel na nim.

Nieznajomy:

Jeśli Panu to nie wadzi i nie wadzi Pani,
chciałbym noc na ławce przespać obok pieca.

Graner:

(zmieszany)

My nie żadne państwo. Lecz mogę obiecać,
że do pieca drewna dziś nie pożąuję...

Nieznajomy:

W moim długim płaszczu najlepiej się czuję.

Nie zdejmę go na noc i ciepło mi będzie.

Graner:

Jak sobie Pan życzy, tak też i niech będzie! *(gasną światła)*

(audio - Dukaty zmiana scen)

Akt 2 Scena 3

Rano

(Graner i żona Granera w izbie. Gość leży na ławie przykryty płaszczem, nagle budzi się, a płaszcz zsuwa się na podłogę. Okazuje się, że nieznajomy pod płaszczem skrywał królewski strój)

Graner:

Kogo ja gościłem w swoich skromnych progach!?

Żona Granera:

Sam król! Rzecz nieprawdopodobna.

Graner:

Wybacz Wasza Wysokość skromne przyjęcie.

Król:

Dobrze się wyspałem, jadłem jak przy święcie.
Podajcie mi, dobrzy ludzie, coś tylko na śniadanie.

Żona Granera:

Żuru już nie ma, Miłościwy Panie.

Król:

Żur był doskonały, lecz nim się przejadłem.
Ale dawno gorących kartofli nie jadłem.
A za miskę pełną solonych ziemniaków,
oddam choćby i dziesięć dukatów!

Żona Granera:

Właśnie obrałam i już gotuję.
Niech się wielmożny Pan częstuje.

(audio plik 5)

Narrator:

Słowo się rzekło. Król dukaty zostawił.
Los Granera wkrótce się poprawił.
Dzieci naukę rozpoczęły w szkole,
rzadziej wychodziły do pracy na pole.

Nauka była kiedyś przywilejem.
Podobnie jak do syta jedzenie.
Lecz rodzinie Granera go nie brakowało.
Jajek i mleka jeszcze im zbywało!

I czy to sąsiad w gościach, czy podróżny przygodny,
nikt z Granera domu nigdy nie wyszedł głodny.